

НАВРЕДЛИВО ПО НА ПАРТИЗАНИТ

"Да бидеш против власта значи да бидеш за неред, за хаос, за анархија. Да бидеш за секоја власт, значи да бидеш опортунист. Да бидеш за подобра власт, значи да бидеш хуман, да им посакуваш добро на луѓето и на општеството, но значи, некогаш и да се изложиш на опасностите, бидејќи ретко која власт не мисли дека е најдобра" (Меша Селимовиќ).

Пред 60 години, во светски размери се поразени силите кои се обиделе на светот да му го наметнат новиот поредок, кој се темелел на насилната доминација врз целиот свет на една фанатизирана и најмодерно вооружена елита, која сама се имаше прогласено за национално и расно супериорна, чија моќ не признаваше никакви правни или морални ограничувања.

Пишува:
Жаклина МИТЕВСКА

Не сакаме да живееме во минатото. Но, оној кој го заборава минатото може многу лесно да си ја загрози иднината. Да се прости - треба, а да се забораваат злосторството и злосторниците - е грев кон жртвите. Ваквата награда на злосторникот го стимулира за поголеми злосторства. Токму таквите настани во последниве две години ги возбудуваат нашите граѓани, во периодот кога по случај на околности имаме неморално изедначување на жртвите и на злосторниците.

Сепак, трагедиите и жртвите повторно ги обединија

демократските сили во светот, слично како при појавата на фашизмот, но овој пат со цел, согледувајќи ги бројките на жртвите, да се спречи секаква појава на профашистички и неофашистички идеи...

Годинава се навршуваат 60 години од победата над фашизмот, односно од завршувањето на Втората светска војна, а се одбележа и 60 - годишнината од ослободувањето на најголемиот концентрационен, нацистички логор на смртта - Аушвиц, кој стана симбол на Холокаустот. Доволен мотив да се проговори на оваа тема...

Потсетувајќи нè на минатото, проф. д-р Ванче Стојчев, во Домот на Армијата на РМ, истакна дека на територијата на Македонија, во текот на окупацијата, покрај окупаторските сили (бугарски, гер-

мански и италијански), се појавиле и многубројни колаборационистички сили (четнички, балистички, ВМРО - михајловистички и други), кои како соработници на окупаторите во Македонија ја спроведувале просрпската, проалбанската и пробугарската идеологија, односно се бореле за создавање Голема Албанија, Голема Србија и Голема Бугарија на штета на нашата држава.

"Организацијата 'Бали Комбтар' (Национален фронт) е основана при крајот на 1939 година како движење за борба против италијанскиот окупатор. Меѓутоа, три години таа речиси воопшто не функционираше. Во ноември 1942 година било избрано ново раководство, кое објавило политичка платформа на 'Бали Комбтар' во десет точки. Идејните основи на оваа Организација потекнувале од Програмата на првата Призренска лига и од идејата за создавање Голема Албанија. Раководството на 'Бали Комбтар' го сочинувале: Митхат Фрашери како претседател, негов заменик Хасан Дости, кој пред тоа бил министер за правда во проиталијанската Влада на Мустафа Круја. Основна парола им било создавањето Голема Албанија во која ќе бидат приклучени делови од Црна Гора, Косово и Метохија, Западна Македонија и Чамурија во Грција. Идејата за создавање Голема Албанија и борбата против комунистите, односно Народноослободителното движење (НОД) на

Албанија и Југославија ги зближила италијанскиот окупатор и 'Бали Комбтар'. Врз основната идеја за борба против комунистите на 15 март 1943 година била потпишана тајна спогодба наречена 'Протокол Далмацо-Келцира', со цел меѓусебно ненапаѓање и заедничка борба против народноослободителното движење. Спогодбата ја потпишале генералот Лоренцо Далмацо, командант на 9 италијанска армија распоредена во Албанија и Али-бег Келцира и Нуредин-бег Влора, членови на највисокото раководство на 'Бали Комбтар'. Во потпишувањето на спогодбата посредувала германската разузнавачка служба", вели Стојчев.

"Бали Комбтар" настојувал да се прикаже како единствено легитимно движење меѓу Албанците од двете страни на границата, повикувајќи ги сите Албанци во борба за создавање Албанија во етнички граници. Во Македонија, најголемиот балистички центар се наоѓал во Гостивар. Претседател на балистичкиот комитет бил Кадри Сали, воедно и член на Корпоративниот комитет во Тирана и на Окружниот комитет на Косово. Покрај Кадри Сали, балистичкото раководство во Гостивар го сочинувале Меџит Бектеши и Џеват Калаџиу. Главен организатор и командант на балистичките вооружени формации бил Џемо Хаса (Хасани).

"На 11 септември 1943

ИСТОВЕТУВАЊЕ Е И БАЛИСТИТЕ!

година во Призрен - објаснува Стојчев - бил формиран Иницијативен одбор за свикнување основачко собрание на Втората призренска лига, на чело со Џафер Дева и бил одржан подготвителен состанок. Основачкото собрание почнало на 16 септември 1943 година во Призрен, во

претседател на Централниот комитет, а членови: Тахир Зајми, Казим Блаца, Шеху Хасан, Кољ Марчини, Аслан Бољетини, Муса Шеху и други. Втората призренска лига донела Прокламација за обединување на териториите Косово, Западна Македонија, Јужна Црна Гора,

ли, Џемо Хасани и други почнале да го реализираат решението на Вториот конгрес на Призренската лига за организирање доброволечки одреди за 'одржување на мирот и одбрана на татковината'. Балистичките вооружени формации во Кичевскиот реон ги организирал Мефаил Шеху. 'Бали Комбтар', како единствена организација функционираше сè до 1945 година. При крајот на годината таа го сменила називот во Демократска аграрна партија. Нејзините центри на дејствување се пренеле во Турција, Франција, Германија, Белгија, Шведска, Велика Британија и САД. Главниот центар се наоѓал во Рим. Го издавале весникот 'Беса', потенцира Стојчев.

генералот Франциско Франко, која опстојувала речиси 30 години по неговата смрт. Основен изговор за уривањето на оваа статуа е дека во една демократска држава не можат да постојат траги од диктатор, кој спречувал демократија и убивал луѓе до колку не се согласувале со него. Во Италија се извлекуваат поуки од периодот на фашизмот, па дури и десницата го прославува Денот на победата над фашизмот. Во Јапонија, поради неодмерени изјави за фашизмот, некои министри поднесуваа оставки во актуелната влада", објаснува Стојчев.

Парадоксална е вистината дека во поразените фашистички држави во Втората светска војна денес се засилува антифашизмот. Таму е многу поефикасна борбата против неофашизмот. Во Германија најостро се реагира на активностите на неонацистите, чија деструктивна дејност е забранета со законски норми, при што се предвидени различни мерки. Германските политичари бараат европска забрана за користење на нацистичките ознаки.

Спротивно од ова, денес победничките држави над фашизмот во Втората светска војна се инфицирани со неофашизмот, а појавата на профашистичките идеи и на антисемитизмот се зголемуваат и во балканските земји.

"Во Србија - вели Стојчев - се донесе Закон со кој се изедначува улогата на четниците во партизаните во

САМПАК

Како што одминуваат годините, фашизмот и медиумски и теориски престанува да биде "самрак на човештвото". На Меѓународната мировна конференција одржана во Париз 1946 година од страна на Друштвото на народите, односно Обединетите нации, германските, италијанските и бугарските сили се прогласени за фашистички и агресорски, а балистичките, четничките и ВМРО - михајловистичките за нивни соработници, односно за профашистички сили.

"Во Шпанија, локалната влада на Мадрид е под сè поголем притисок да ја отстрани последната статуа на

присуство на делегати на шест префектури: четири од Косово (од Призрен, од Пек, од Приштина и од Косовска Митровица), една од Западна Македонија (од Дебар) и една од Санџак (од Сјеница). Собранието ја завршило работата на 19 септември 1943 година, кога бил избран Централен комитет како највисок раководен орган на Втората албанска лига во состав: Реџеп Митровица,

Северозападна Грција со Албанија, како и Статут со кој се предвидувало формирање ограноци во окупирани, околиците и општините, а и формирање Комитет за одбрана на Косово. Пролетта 1944 година била формирана СС дивизијата 'Скендер'. 'Бали Комбтар' во целост ја прифатил програмата на Втората албанска призренска лига. Балистичките водачи од Западна Македонија, Кадри Са-

ТУШИ ЗЕХЕДИН, ВАНЧЕ СТОЈЧЕВ, ИВАН БАБАНОВСКИ

Втората светска војна, во Хрватска, во Кумровец е ми-ниран споменикот на Јосип Броз Тито, а се поставуваат споменици на усташките водачи Јуре Францетиќ и Миле Будак. Во Бугарија е мошне активен националниот сојуз на Бојан Бојанов, чии членови се облекуваат во исти униформи како во Втората светска војна. Во Албанија сè почесто се заборава движењето на отпорот кое го воделе комунистите, а се споменува движењето 'Бали Комбтар', враќањето на кралот Лека Зогу, реafirмирањето на големоалбанската програма и обновувањето на други организации од периодот на Втората светска војна. Во Грција веќе одамна се присутни антиеврејското дејствување, национализмот и шовинизмот. Во Солун и во Јанина повеќе пати се напаѓани еврејските споменици, а правата на националните малцинства постојано се загрозуваат. Неодамна во Република Македонија, особено во кризната состојба, масовно се истакнуваа националистички, шовинистички и други пароли од познатиот профашистички арсенал. Појавата на географски карти со цел преселување на населението и воспоставување нови граници, потоа создавањето чисти етнички села, уривањето верски објекти, појавата на кукаст крст на спортски и музички манифестации, рушењето на споменици на истакнати загинати борци од НОАВМ, рехабилитацијата на профашистички организации или на личности кои му служеле на окупаторот или поставување споменици на припадници на окупаторските сили или на нивни соработници, претставуваат опасност за опстојување на нашата демократска држава. Поради честото истакнување на кукастиот крст на разни спортски и музички манифестации и испишувањето многубројни графити, неодамна во Извештајот на Стејт департаментот, Македонија е ставена меѓу носителите на антисе-

митизмот. Имајќи ги предвид искуствата од Втората светска војна и сегашните одредени негаторски ставови кон македонското прашање, сериозно се наметнува проблемот за ефикасно спротивставување на профашистичките појави, особено ако се знае дека профашизмот е

идеологија на крајните десни сили и дека најчувствителни места за напад се етнички мешаните средини. Во Обединетите нации и во Европската унија сериозно се сфатени предупредувањата дека на демократијата и на мирот му се закануваат појавите на неофашизмот, неонацизмот, антисемитизмот и на профашизмот. Се надеваме дека и македонските власти ќе ги следат постапките на другите земји и дека посериозно ќе се справуваат со појавите на профашистичките идеи и нацистичките симболи во нашата земја".

ВАНДАЛИЗАМ

"Вчудоневиѓува фактот што многуте вербални изливи во насока на величење на квислинзите и злосторниците, а се навреда на при-

падниците на Антифашистичкиот блок, од одделни пратеници, припадници на десните националистички партии, во нашето Собрание не беа забележани и санкционирани од државните органи. Многу е просирна намерата со чинот на рехабилитацијата да се 'помират'

со загинатите во Втората светска војна. Со таков чин се настојува да се рехабилитира вкупната соработка на сите колаборации со окупаторите во Македонија, вклучувајќи ги и оние кои според националните норми и меѓународното право вршеле воени злосторства. Односот на одделни сегменти од актуелната власт кон антифашистичката борба и нејзините жртви се гледа преку уривањето на спомен-обележјата подигнати во нивна чест. За сторениот вандализам и злосторство никој не беше изведен пред народниот суд. Се прашувам зошто некој се плаши од тоа да се информираат компетентните институции во Антихитлеровската коалиција за обидите на мали врати, во име на заштита на човековите права на одделни

етнички заедници, во јавниот живот на Република Македонија да внесат десни, радикални партии", вели проф. Иван Бабановски и додава: "Како е можно на годишнината од војната против 'окупаторот' во селото Слупчане да биде откриен споменик на 'борците за слобода', на манифестацијата одржана потојповод да присуствуваат повеќе од 50.000 луѓе, со декор и иконографија од минатите фашистички времиња, а на неа да не можат да бидат присутни и да ја извршуваат својата професионална должност новинарите од неалбанска националност. Актуелната власт на перфиден начин, не сакајќи да ја покаже слабоста дека не ја контролира севкупната територија на државата, ги рехабилитира колаборантите од 'Бали Комбтар' и од качачко-разбојничките банди како нивни воени формации. Обидите за реafirмација на 'Бали Комбтар' и неговото политичко оживување преку истоимената партија, како и поистоветувањето на партизаните и балистичко-качачките банди, претставува најголема навреда на достоинството на граѓаните на Република Македонија, а за овој срамен чин ќе бидат известени парламентите на водечките земји од Антифашистичката коалиција од Втората светска војна, како и соодветни светски и европски институции".

Ако минатата година фашизоидните елементи во Македонија направија молк на 9 мај - Денот на победата, оваа година прославата на 60-годишнината од победата над фашизмот ќе ја прославуваат сите граѓани на Македонија како свој најголем јубилеј. Затоа имаме легитимно право да бараме што поскоро да станеме рамноправна членка на демократското семејство.

Туши Зехедин, генерал во пензија, потенцира дека не смее молчешки да се премине преку историјата, зашто тоа ќе ни се врати како бумеранг.